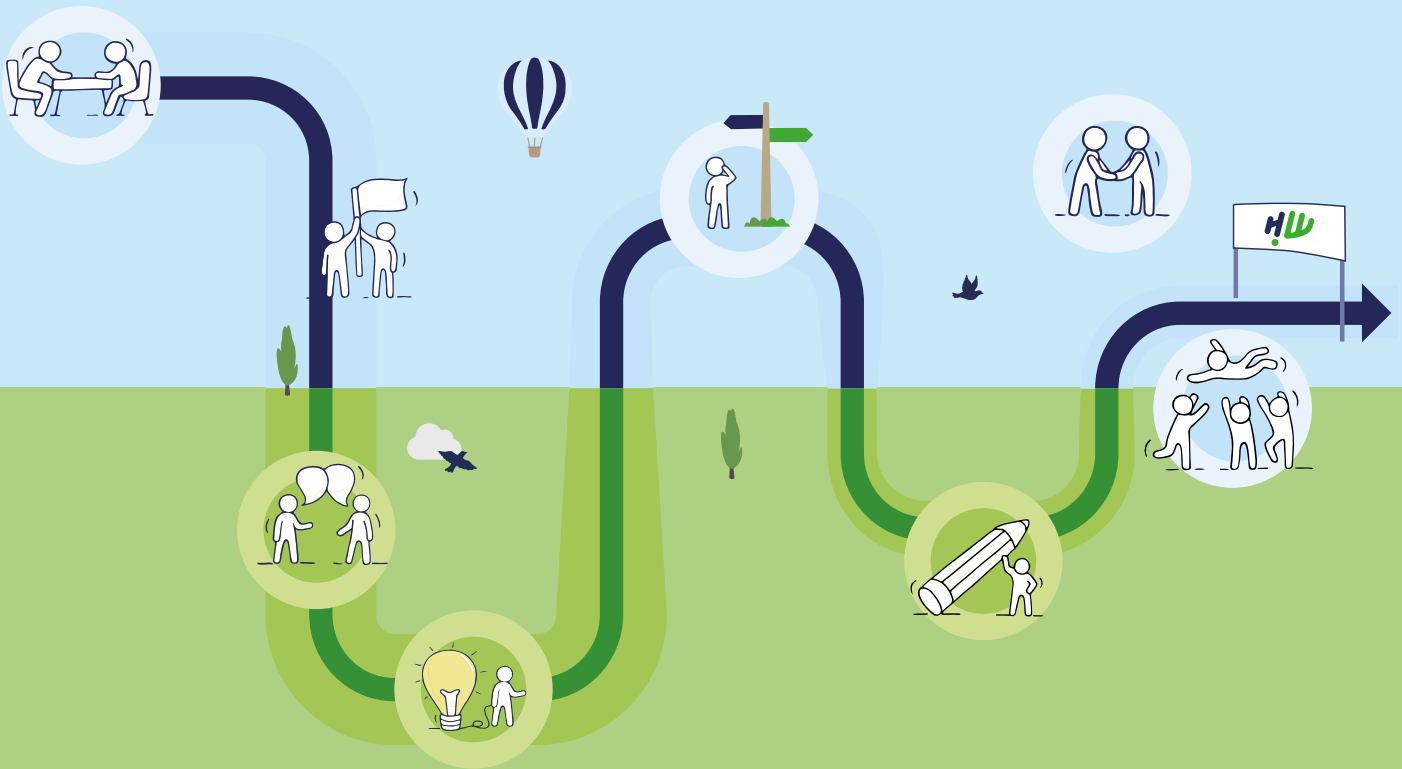

Participatielogboek

Toekomstvisie Hoeksche Waard

december 2024

Inleiding

Waarom een toekomstvisie voor de Hoeksche Waard?

Er komen verschillende opgaven op de Hoeksche Waard af

Het gaat dan over hoe we fijn kunnen wonen in de toekomst, hoe we onze landbouw verder innoveren en op welke manier we ons mooie landschap slim kunnen gebruiken. Om te behouden en te verbeteren wat we vandaag hebben moeten we ruimte bieden voor de grote transities in onze samenleving. Denk daarbij aan de energie- en mobiliteitstransitie of de omslag naar een circulaire economie. Ook ons zorg systeem moet klaargemaakt worden voor de toekomst.

We moeten bij alle onderwerpen kansen benutten. Op enkele kunnen we excelleren. Dit vraagt keuzes. Keuzes die passen bij het DNA van de Hoeksche Waard. Er is behoefte aan een scherpe koers voor de Hoeksche

Waard als geheel, maar ook voor de verschillende dorpen en het buitengebied. Zo kunnen kansen worden benut en kan naar de toekomst toe koers gehouden worden bij de ontwikkeling van de Hoeksche Waard.

We willen samen aan de slag in de Hoeksche Waard

De Hoeksche Waard is een jonge gemeente. Pas sinds 2019 werkt het hele eiland samen als één gemeente onder deze noemer. Dat was in het begin nog pionieren. De fusiegemeente kent een sterke gemeenschap. En het eiland heeft een eigen identiteit. Het moment is nu daar om een stap vooruit te maken. Waar staan en gaan we voor?

Het mogelijk maken van initiatieven en het gezamenlijk realiseren van ambities stellen we centraal bij het opstellen en het waarmaken van de Toekomstvisie. Want we kunnen het als gemeente niet alleen. Inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en overheid hebben

elk hun rol in het realiseren van ambities. Ook willen we het eiland scherper positioneren en profileren in de regio. Wat is ons verhaal en onze kracht? Met een duidelijk verhaal kunnen we in de toekomst gericht de samenwerking opzoeken.

We gaan voor een integrale visie op de toekomst van de Hoeksche Waard!

Een visie die richting geeft aan de gewenste ontwikkelingen binnen de Hoeksche Waard. Maar die ook de positie van de Hoeksche Waard binnen de regio nader definieert. En aangeeft hoe we dit met elkaar waarmaken. Integraal betekent voor de organisatie dat er wordt samengewerkt op een gerichte manier, over de domeinen heen. Zo geven we gezamenlijk antwoord op de vraag: Hoe ziet de Hoeksche Waard er in 2040 uit?

De Toekomstvisie maken we samen

De komende maanden gaan we in gesprek over de toekomst met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties uit de Hoeksche Waard. Ook betrekken we de gemeentelijke organisatie nauw bij het opstellen van de visie. Zo komen we gezamenlijk tot een herkenbare visie waar niet alleen de gemeente mee aan de slag kan, maar ook partijen en initiatiefnemers!

In dit participatielogboek leggen de participatiemomenten vast. Hier kunt u lezen wat we hebben gedaan en wat dat heeft opgeleverd. Deze opbrengsten zullen we vervolgens gebruiken in het maken van de Toekomstvisie voor de Hoeksche Waard zodat het een visie wordt dat gedragen wordt door haar inwoners.

Wat hebben we gedaan?

Tussen juni 2024 en december 2024 spraken we heel wat inwoners, organisaties en ondernemers uit de Hoeksche Waard. Allemaal betrokken Hoeksche Waarders die graag meedenken over de toekomst van hun mooie gemeente.

We spraken een brede groep mensen

Sommigen woonden al hun hele leven lang in de Hoeksche Waard. Anderen woonden nog maar net in de Hoeksche Waard. We spraken kinderen en jongeren. We spraken ook met ouderen over hun zorgen voor de toekomst en de generaties na hen. We gingen ook langs de verschillende dorpen zodat we een goed beeld kregen van wat er speelt in de dorpen van de Hoeksche Waard.

Straatgesprekken, een online vragenlijst en bijeenkomsten

We organiseerden verschillende participatiemomenten zodat mensen op verschillende manieren de kans kregen om mee te denken over de toekomst. Zo deden we een zomerrondje waarbij we langs de dorpen gingen. We vroegen in elk dorp aan mensen om mee te denken over de toekomst. Er was ook een online vragenlijst die inwoners konden invullen en we organiseerden verschillende verdiepende bijeenkomsten voor betrokken Hoeksche Waarders. Tot slot organiseerden enkele jongeren zelf ook een jongerentop waarbij we uiteraard ook aanwezig waren.

Inhoudsopgave

Inleiding	pagina 2
Stakeholder bijeenkomst	pagina 6
Zomerrondje	pagina 8
Bijeenkomst toekomstvisie	pagina 15
Bijeenkomst aanpakkers	pagina 21
Eerste werkgroep	pagina 22
Jongerentop	pagina 28
Tweede werkgroep	pagina 30

Stakeholder bijeenkomst

Welke vragen willen we beantwoorden?

Tijdens de stakeholder bijeenkomst traptten we het proces van de omgevingsvisie symbolisch af. Op het gemeentehuis in Maasdam nodigden we verschillende stakeholders van de gemeente uit. Vervolgens vroegen we hen na te denken over wat nou het doel van de toekomstvisie zou moeten zijn én welke cruciale vraag beantwoord moet worden in de toekomstvisie. Op de volgende pagina's zijn de belangrijkste punten opgesomd.

Datum
10 juli 2024

Met wie?
Stakeholders

Locatie
Servicepunt Maasdam

De houding / mentaliteit van Hoeksche Waarders

Uit de vragen en opmerkingen komt het gevoel van gemeenschap en 'het samen doen' sterk naar voren. Voor deze Hoeksche Waarders is het belangrijk dat de Hoeksche Waard een tolerante plek is waar het wij-gevoel sterk aanwezig is. Hierbij spelen begrippen zoals rentmeesterschap en eigenaarschap tonen een belangrijke rol. Keuzes die gemaakt worden, moeten voort komen uit het gezamenlijke DNA van de Hoeksche Waard. Want alleen ga je sneller, samen kom je verder.

De leefbaarheid en levendigheid van de Hoeksche Waard

Om de levendigheid in de Hoeksche Waard te verbeteren moeten er meer jongeren op het eiland gehouden worden of aangetrokken worden. Hiervoor zijn verschillende voorzieningen nodig, zoals woningen, goede bereikbaarheid en dingen om te doen (uitgaansmogelijkheden, bioscoop, theater). Verder dragen verenigingen ook bij aan levendige dorpen. De wens is daarom ook om het verenigingsleven te versterken. Dit past ook goed in het plaatje van een gezamenlijke identiteit van de Hoeksche Waard.

De verbinding van de Hoeksche Waard met de 'buiten wereld' (de spanning tussen autonomie en verbinding)

De wens is er om verbonden te blijven met de 'buitenwereld'. Wel op zo'n manier dat het eiland in haar eigen behoeften kan voorzien. Het is belangrijk dat de Hoeksche Waard zelf de nodige voorzieningen heeft om een aantrekkelijke leefomgeving te zijn. Dit suggereert de wens om zelfvoorzienend te zijn en niet afhankelijk van de buitenwereld. Aan de andere kant suggereren vragen naar betere vluchtwegen van het eiland af, transport en beweging op en van het eiland dat de Hoeksche Waard verbonden moet zijn om te kunnen voorzien in behoeften die het eiland niet kan vervullen. Maar ook om zelf als Hoeksche Waard iets voor de 'buitenwereld' te kunnen betekenen. Het eiland moet dus haar autonomie behouden en zelfvoorzienend kunnen zijn met een duidelijke en sterke verbinding met het omliggende stedelijke gebied.

Duurzaamheid en toekomstperspectief

De Hoeksche Waard moet toekomstgericht zijn. Daarom moet het een duurzame en aantrekkelijke plek voor jongeren worden. Er moet meer gedaan worden aan duurzaamheid met betrekking tot energie, ondernemerschap, biodiversiteit, grondstoffen, gezondheid en klimaat. Bij deze onderwerpen moet er ook sterk rekening gehouden worden met het cultuurhistorisch landschap. Bij een duurzaam toekomstbeeld hoort ook een goede verbinding tussen de mensen die in de Hoeksche Waard wonen. Mensen moeten bereid zijn elkaar te helpen en goed voor elkaar, zichzelf en hun omgeving te zorgen. Zo kan de Hoeksche Waard een plek worden die van generatie op generatie met trots doorgegeven kan worden.

Zomerrondje en online vragenlijst

Wat vinden onze bewoners belangrijk?

In de zomer van 2024 gingen we in gesprek met de Hoeksche Waarder over de toekomst van de gemeente. We gingen op verschillende momenten langs de dorpen van de Hoeksche Waard. Zo stonden we op de weekmarkten, bij supermarkten en op andere centrale plekken in de dorpen. Hoeksche Warders konden ook een online vragenlijst invullen. Hierbij gebruikten we dezelfde vragen als op straat.

Inwoners gaven aan waar ze trots op zijn, waar ze zich zorgen over maken en welke onderwerpen écht belangrijk voor ze zijn. Op de volgende pagina's vindt u het overzicht van de resultaten.

Datum
zomer 2024

Met wie?
ongeveer 351 inwoners online en 230 inwoners op straat

Samen de toekomst van de Hoeksche Waard waarmaken! Doet u ook mee?

Het komende half jaar werken we aan de Toekomstvisie voor ons eiland. Die toekomst maken we met elkaar. Hoe ziet u de Hoeksche Waard in 2040? En welke stappen moeten we dan zetten? De gemeente vraagt aan alle inwoners, ondernemers en organisaties om mee te denken!

We hebben verschillende wensen voor de Hoeksche Waard
Denk bijvoorbeeld aan genoeg woningen, gelijke kansen, goede zorg en een gezonde economie. We hebben hier letterlijk en figuurlijk veel ruimte. Maar we kunnen niet alles. Dit vraagt om keuzes.

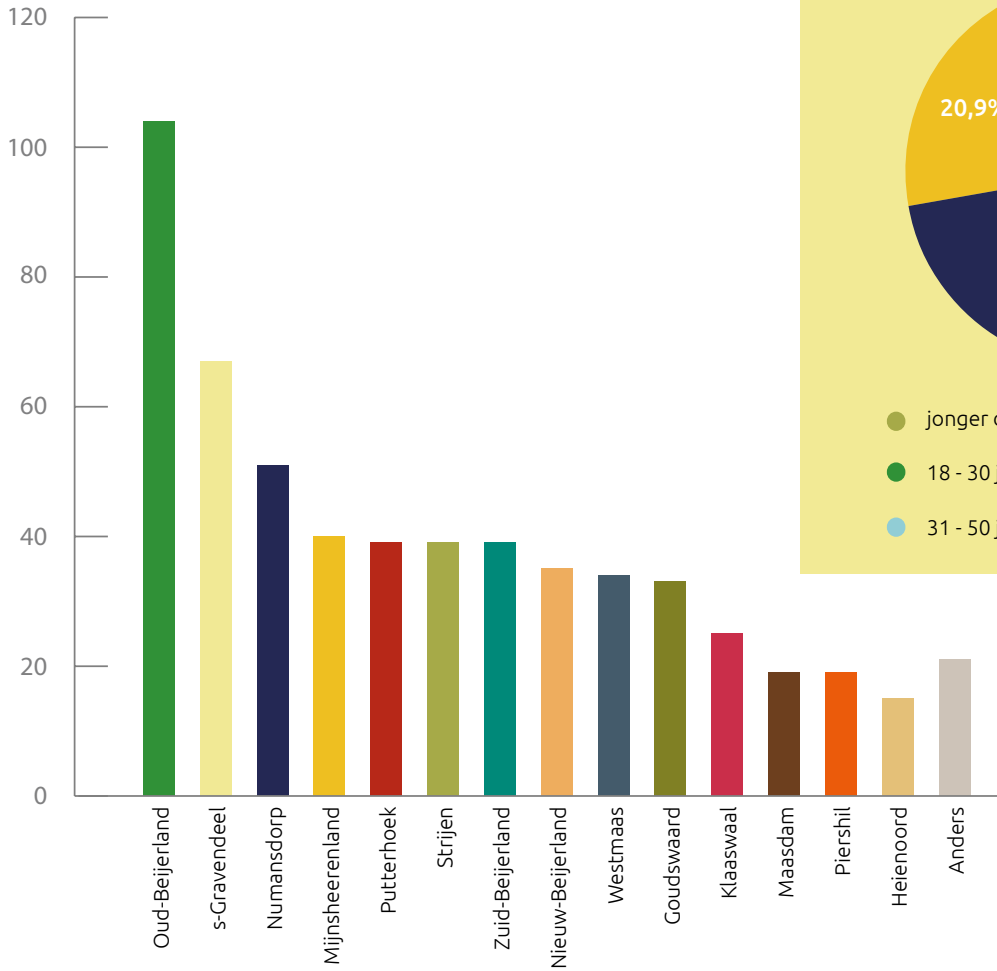
Samen bepalen wat we belangrijk vinden
Het maken van goede keuzes kunnen we als gemeente niet alleen. Daar hebben we u bij nodig. Jong én oud. Hier geboren, getogen of er onlangs komen wonen.

Vul de online vragenlijst in
Door een korte vragenlijst in te vullen, kunt u ons laten weten wat u belangrijk vindt voor onze Toekomstvisie. En op welke manier u hier de komende maanden bij betrokken wilt zijn. Scan de QR-code of ga naar gemeentehw.nl/toekomstvisie om naar de vragenlijst te gaan!

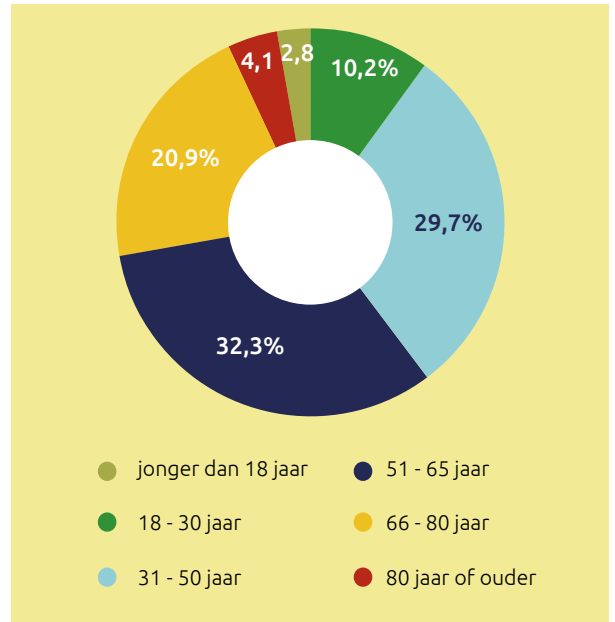
Stuur deze zomer uw idee naar ons op!
Ziet u bijvoorbeeld op uw vakantieplek iets wat past bij ons eiland? Of op uw rondje door uw eigen dorp? Iets wat u wilt behouden in de toekomst of juist een heel nieuw idee? Mail het naar toekomstvisie@gemeentehw.nl. Zet in het onderwerp 'Idee voor de toekomstvisie'. Een foto met een korte toelichting is al voldoende. We zijn benieuwd!

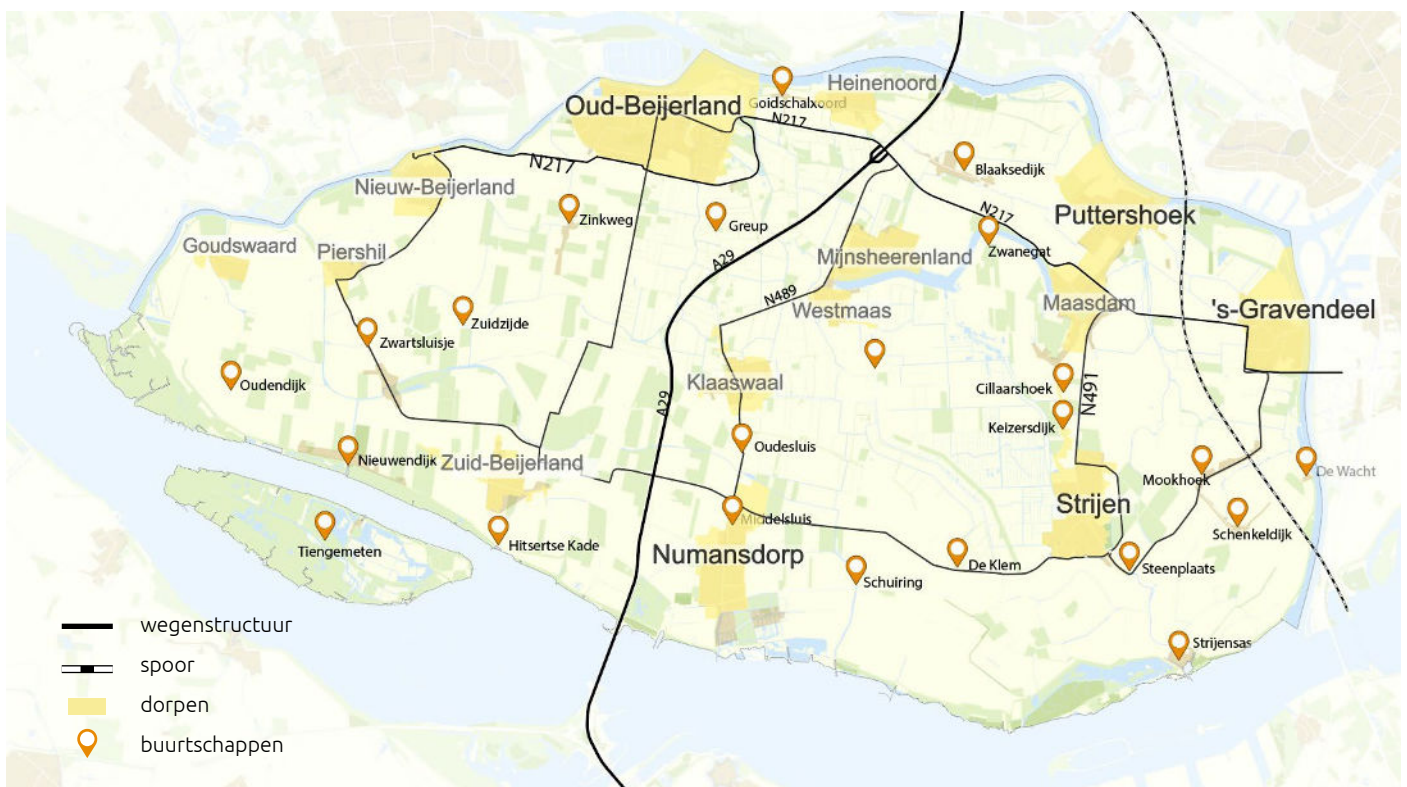
Waar komt u vandaan?

Hoe oud bent u?

Onder anders vallen:
Strijensas, Mookhoek, Zinkweg,
Haarlem, Zwartsluisje, Ooltgensplaat,
Bunschoten-Spakenburg, Cillaarshoek,
Goidschaloord, Kuipersveer

Wat kenmerkt uw dorp?

Oud-Beijerland: Karakteristiek en gezellig centrum met veel voorzieningen. Een druk dorp met genoeg te doen

s-Gravendeel: Rust, vriendelijke mensen, te weinig winkels, dorps en gezelligheid

Numansdorp: Rust, gezellig en saamhorig dorp met diverse voorzieningen en een hoog ons kent ons gevoel

Mijnsheerenland: Rust, natuur en weinig te doen. Centraal gelegen maar volgens sommige te weinig karakter

Putterhoek: Leuk centrum, betrokken burens en een gezellig een sfeervol dorp

Strijen: Gemoedelijk, rustig, leuk centrum en groen dorp

Zuid-Beijerland: Gemeenschap waar mensen naar elkaar omkijken. Rust en natuur.

Nieuw-Beijerland: Kleinschalig en rustig dorp, met een kerkelijk karakter

Westmaas: Kleinschalig, gemeenschapsgericht met actief verenigings leven

Goudswaard: De inwoners, kerkgemeenschap, de rust, dorpsgevoel natuur en (boeren)landschap.

Klaaswaal: De watertoren, een doodsdorp door weinig voorzieningen. Een klein dorps gevoel.

Maasdam: Kleinschalig met betrokken inwoners. Rust, natuur en agrarisch landschap

Piershil: Rustig en een hechte gemeenschap

Heienoord: Klein, gemoedelijk en centraal gelegen dorp met betrokken inwoners

Waarom voelt u zich thuis in de Hoeksche Waard?

Het meestbenoemde antwoord (ruim en rustig) is 143 keer benoemt en het minst benoemde antwoord (plezierig wonen) 12

In de vragenlijst vroegen we mensen waarom zij zich wel of niet thuis voelen in de Hoeksche Waard.

Hiernaast zijn de antwoorden te zien. Hoe groter een woord, hoe vaker het antwoord benoemt is.

Waarom voelt u zich niet thuis in de Hoeksche Waard?

Het meestbenoemde antwoord (te veel buitenstaanders) is 36 keer benoemt en het minst benoemde antwoord (onveilig, natuur gaat achteruit) 2

Welke kansen ziet u voor de toekomst?

Meer (betaalbare) woningen voor jongeren

Volgens veel inwoners wordt er momenteel te weinig gebouwd voor de Hoeksche Waarders. Zij zien graag dat er in de toekomst meer plaats komt voor jongere eilandbewoners. Deze moeten nu soms noodgedwongen vertrekken omdat ze geen woonplek kunnen vinden.

Het landschap als trots van de Hoeksche Waard

Veel inwoners zijn trots op het landelijke karakter van de Hoeksche Waard. Zij willen dit ook graag in de toekomst behouden. Maar door toenemende druk van buitenaf om te verduurzamen, zijn verschillende inwoners bang wat dit voor het landschap betekent. Daarom stellen verschillende inwoners voor om meer te investeren in natuurrecreatie op het eiland. Op deze manier krijgt het landschap een duidelijke functie en kan het beter behouden blijven. Dit helpt niet alleen om de schoonheid te behouden, maar levert ook geld op voor het beschermen van het groen.

Een zelfvoorzienend eiland, met aanbod voor iedereen

De meeste inwoners willen graag betere voorzieningen op het eiland. Minder afhankelijk worden van Rotterdam en Dordrecht, luidt de boodschap. Inwoners hebben het niet alleen over meer winkels, maar ook over plekken voor cultuur, zorg of sociale ontmoeting. De wensen voor een theater, bioscoop, ziekenhuis, of dorps huis komen vaak terug. Ook een discotheek (zoals het vroegere Alcázar) en andere voorzieningen voor jongeren komen aan bod. Zo blijft het eiland fijn voor iedereen.

Een dorp met de stad dichtbij door betere verbindingen

Hoeksche Waarders waarderen dat ze een dorp zijn dicht bij de grote stad. Maar de bereikbaarheid naar Rotterdam en Dordrecht mag beter. Zo willen sommige bewoners een doorgetrokken A4 of zelfs een metro naar de Hoeksche Waard. Anderen zijn daar juist tegen, omdat ze bang zijn dat de rust dan verdwijnt. Dit soort ontwikkelingen tast ook het landschap aan. Verder geven mensen aan dat de verbindingen op het eiland zelf beter moeten. De bussen tussen de dorpen rijden niet vaak genoeg en doet er te lang over. Ook zijn de haltes soms lastig te bereiken, vooral voor ouderen.

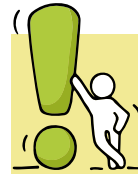
Bouwen voor ouderen

Oudere inwoners geven aan dat ze graag willen verhuizen, maar dat het huidige woningaanbod niet past bij hun wensen. Een idee dat iemand voorstelt is het bouwen van knarrenhofjes. Een knarrenhofje is een woonplek waar ouderen samen wonen rond een gedeelde tuin. Op die manier kunnen ouderen verhuizen naar een woning die aansluit op hun wensen.

Een duurzaam eiland zonder windmolens of zonnepanelen

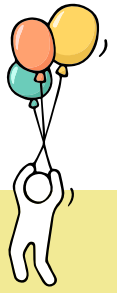
De meeste inwoners uit de Hoeksche Waard willen dat het eiland verduurzaamt. Maar niet elke inwoner is blij met windmolens of zonnepanelen in het landschap. Zij stellen voor om te zoeken naar alternatieven.

Duurzame landbouw

Volgens veel bewoners hoort landbouw in de Hoeksche Waard. De Hoeksche Waard heeft unieke kleigrond en de landbouw is onderdeel van de cultuur. Om met de tijd mee te gaan vinden verschillende inwoners wel dat de landbouw duurzamer moet worden. Mensen zien kansen om als Hoeksche Waard koploper te worden in duurzame en innovatieve landbouw. Zo kan het eiland als voorbeeld dienen voor de gehele sector.

Welke zorgen heeft u voor de toekomst?

Hoeksche Waard moet geen onderdeel van Rotterdam worden en haar identiteit verliezen

Inwoners vrezen dat de groei van Rotterdam en Dordrecht zal leiden tot het opslokken van de Hoeksche Waard. Uitbreiding moet daarom niet aan de randen van het eiland gebeuren, maar rondom de dorpen. Ook moet de identiteit van de Hoeksche Waard behouden worden. Verschillende bewoners geven aan graag hoogbouw te willen beperken zoals in de randgemeenten. Ook hopen ze dat de Hoeksche Waard een plek blijft met dorpse mensen. Met Hoeksche Waarders en mensen die passen bij de identiteit van het eiland.

Kunnen en willen onze kinderen nog in de Hoeksche Waard wonen?

Is er straks nog plek voor jongeren in de Hoeksche Waard? Mensen denken dat het moeilijk blijft om een woning te vinden. Ook vragen zich af of er genoeg te doen zal zijn voor de jeugd. Het vertrek van jongeren naar de Randstad is voor veel inwoners een zorg.

Dat het verkeer vastloopt door de groei van woningen en bedrijven

Dit kan gebeuren als het huidige wegennetwerk niet wordt verbeterd. Er wordt aandacht gevraagd voor zwaarder vrachtverkeer als gevolg van de groei van de lokale industrie. Inwoners zijn onder andere bang voor geluidsoverlast en verkeersonveiligheid.

Wat is de toekomstige staat van het landschap

Is er met de huidige woningopgave nog wel genoeg plek over voor de landbouw en natuur op het eiland. De angst dat de Hoeksche Waard wordt volgebouwd wordt vaak genoemd.

Hoe zien de voorzieningen eruit in de toekomst?

Er wordt ervaren dat winkels en andere maatschappelijke functies wegtrekken uit de kernen. Hierdoor ontstaat het gevoel dat de dorpen minder leefbaar worden en langzaam leeg lopen.

Zullen mensen nog wel naar elkaar omkijken?

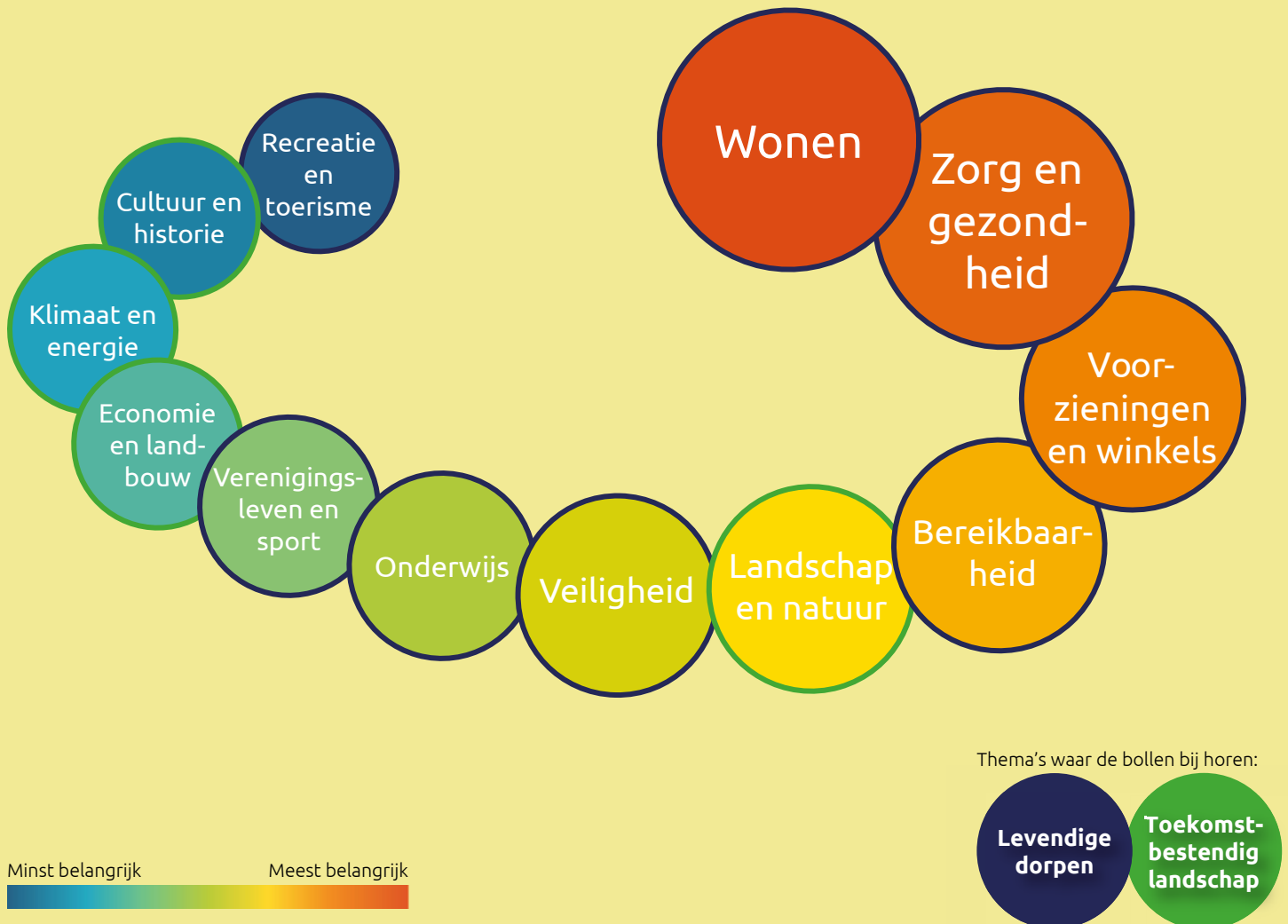
Veel inwoners van de Hoeksche Waard vinden de sociale banden in hun dorp belangrijk. Maar volgens sommigen staan deze banden onder druk. Dit komt door het sluiten van dorpshuizen en het afnemen van het aantal verenigingen, waardoor het sociale vangnet kleiner wordt. Ook hebben sommige mensen het gevoel dat er minder naar elkaar wordt omgekeken. Hierdoor kijkt niet iedereen positief naar de sociale toekomst van de Hoeksche Waard.

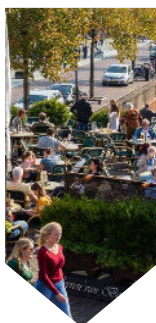
Verder waren wij ook benieuwd naar de prioriteiten van de inwoners. Daarom hebben we een vraag gesteld over de belangrijkste onderwerpen voor de toekomst van de Hoeksche Waard. Deze antwoorden hebben we onderverdeeld in de categorieën, levendige dorpen en toekomstig landschap.

Hieronder is te zien wat de prioriteiten voor de toekomstvisie zijn volgens de inwoners. Zo is te zien dat de inwoners meer prioriteit geven aan thema's die onder de levendige dorpen vallen.

Wat zijn voor u de belangrijkste onderwerpen om in de Toekomstvisie een plek te geven?

Levendige Dorpen

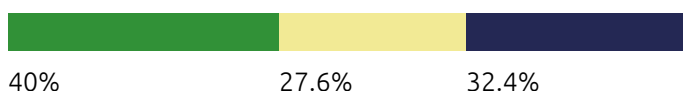
"We zijn een hechte gemeenschap. Dat is de kracht van de Hoeksche Waard"

"Een goede bereikbaarheid is cruciaal voor de Hoeksche Waard"

"We gaan meer zelf doen (vrijwilligerswerk / mantelzorg) om voorzieningen betaalbaar te houden"

"We laten boodschappen aan huis bezorgen om minder winkels te hebben"

"Er moeten meer woningen voor ouderen komen"

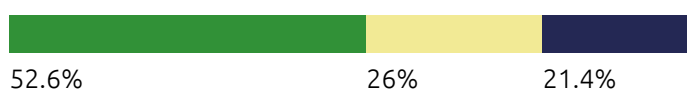

Toekomstbestendig landschap

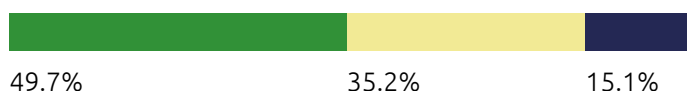
"Het landschap helpt inwoners gezond houden"

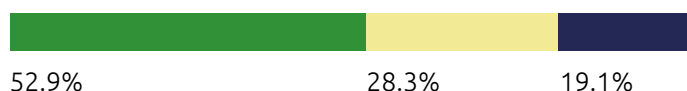
"Het landschap wordt respectvol gebruikt, niet alleen gekoesterd"

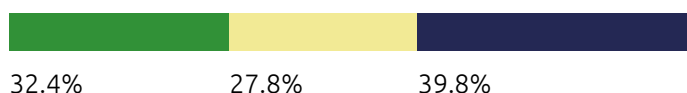
"De Hoeksche Waard wordt koploper op het gebied van gezond voedsel en innovatieve landbouw"

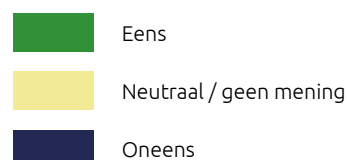
"We leggen meer water en natuur aan om de biodiversiteit te versterken"

"We gebruiken het landschap om energie op te wekken"

In de vragenlijst konden mensen hun mening geven over verschillende stellingen. Hierop mochten inwoners reageren of zij het eens of oneens zijn met deze stelling. Deze stellingen zijn weer onderverdeeld in de thema's levendige dorpen en toekomstbestendig landschap. De antwoorden zijn hierboven te vinden.

Bijeenkomst toekomstvisie

In gesprek over prioriteiten, dilemma's en keuzes

Op woensdagavond 18 september kwamen inwoners en medewerkers van de gemeente samen om over de toekomst van de Hoeksche Waard in gesprek te gaan. Deze groep 'Waarmakers' bestaat uit mensen die zich hebben aangemeld tijdens de straatgesprekken of tijdens het invullen van de online vragenlijst. Er waren ook vertegenwoordigers van organisaties die vaker betrokken worden bij het maken van beleid in de Hoeksche Waard.

De avond begon met een presentatie over de toekomstvisie. Hierin werd het proces toegelicht, kerncijfers gepresenteerd, de eerste resultaten van het zomerrondje besproken en opgaven, dilemma's en discussierichtingen doorgenomen.

Datum
18 september 2024

Met wie?
Waarmakers en stakeholders

Locatie
De Koningshoeve, Klaaswaal

Discussies en thema's

Na de presentatie gingen de Waarmakers in gesprek over de toekomst van de Hoeksche Waard. Aan 8 tafels werd er over verschillende thema's gediscussieerd. Het gesprek begon met de meningen en herkenningpunten aan de hand van de presentatie. Daarna werd er gevraagd wat voor dilemma's opkomen en waarom. Tot slot bepaalde elke groep 3 belangrijke punten voor de toekomst en hoe deze punten gerealiseerd kunnen worden. Hierna volgt een beknopte samenvatting en daarna de ideeën per groep.

De belangrijke thema's volgens de groepen

Bij de gesprekken werden voornamelijk de thema's landschap, voorzieningen, zorg, wonen, jeugd en het verbeteren van de bereikbaarheid in de Hoeksche Waard besproken. Daarnaast waren de toenemende verstedelijking en het in handen houden van de eigen regie op de toekomst van de Hoeksche Waard aandachtspunten. Hoewel de thema's soms hetzelfde waren, had elke groep unieke zwaartepunten.

Aandachtspunten en ideeën groep 1

Groep 1 besprak de rol van de gemeente in de toekomstvisie. Daarnaast hadden ze het over de ruimtelijke puzzel en de sociale samenhang.

De Hoeksche Waard moet de regie behouden

Groep 1 ziet graag dat de gemeente en de inwoners de regie blijven houden over de Hoeksche Waard. Ze vinden dat er snel een krachtige visie op tafel moet komen voordat de richting van buitenaf wordt bepaald. Een voorbeeld hiervan is de woningbouwopgave vanuit het Rijk en de Provincie Zuid-Holland. Het moet niet zo zijn dat de regering beslist om de Hoeksche Waard vol te bouwen met woningen. De gemeente moet de regie zelf in handen houden. Tegelijkertijd moet de gemeente een faciliterende rol spelen richting haar inwoners. Initiatieven van inwoners en ondernemers moeten worden gesteund.

Het benutten van het landschap en de kansen binnen de dorpen uitwerken

De identiteit van de Hoeksche Waard zit voornamelijk in het landschap. De harmonie tussen landbouw, natuur en recreatie (toerisme) is daarom erg belangrijk. Groep 1 heeft een wens om deze harmonie in de toekomst te versterken. Ze vragen daarom om een duidelijke visie voor het gebruik van het landschap, waarin recreatie een belangrijke rol speelt. Volgens hen is recreatie een krachtig middel om het landschap te behouden en de Hoeksche Waard op de kaart te zetten. Ze zien graag dat er meer toeristen naar de Hoeksche Waard komen. Het maakt wel uit welk type toerist er komt. Toeristen mogen komen genieten, maar de rust van de bewoners moet behouden blijven. Verder vragen ze eerst te kijken naar verdichting en inbreiding van woningen in de dorpen, zodat het landschap zoveel mogelijk behouden blijft. Het ombouwen van lege panden tot woningen is hiervoor een goed idee.

Levendigheid van de Hoeksche Waard door jong en oud samen brengen

De Hoeksche Waard is een hechte gemeenschap. Groep 1 zou graag zien dat dit zo blijft. Helaas zijn over de jaren heen verschillende ontmoetingsplekken (vooral voor jongeren) gesloten. Hierdoor gaat er samenhang verloren. Om de samenhang nieuw leven in te blazen zien zij graag een visie om inwoners samen te brengen. Deze visie moet gericht zijn op jong en oud. Alleen zo maak je een echte sociale samenleving. Suggesties zoals buurthuizen en collectieve binnentuinen worden genoemd als manieren om mensen samen te brengen. Er zal ook goed onderzocht moeten worden waar deze plekken gaan komen. Het is namelijk niet wenselijk of haalbaar om een buurthuis in elk dorp te zetten.

Aandachtspunten en ideeën groep 2

Groep 2 besprak het belang van één duidelijke visie voor de gehele gemeente. Daarnaast spraken ze over de ruimtelijke puzzel en de Hoeksche Waard als gezondste gebied van Nederland.

Eén duidelijk visie voor de gehele Hoeksche Waard

Groep 2 vraagt om een duidelijk beeld en visie te hebben voor 2040. In de gemeente kijkt iedereen nog te veel vanuit zijn eigen dorpje, thema en invalshoek. Hoewel dorpsidentiteit belangrijk is, zorgt dit wel voor weinig oog voor het eiland als geheel. Volgens groep 2 kan een sterk eiland niet zonder sterke visie op grote schaal. Daarom vragen zij dat de toekomstvisie de leidraad wordt voor de komende vijftien jaar. Deze visie moet duidelijk worden uitgelegd aan de inwoners, zodat burgers weten wat ze van de gemeente kunnen verwachten.

Levendigheid van de Hoeksche Waard door nieuwe bewoners

De Hoeksche Waard kampt met problemen op gebied van wonen, mobiliteit, ouderen, jeugd, en zorg. Deze moeten worden opgelost, wat een lastige opgave is. Vergrijzing zal niet afzwakken en het eiland zal meer inwoners moeten aantrekken om deze problemen op te lossen. Kan de A4 doorgetrokken worden richting de Hoeksche Waard? Wat voor gevolgen heeft dat? Hoe alles op de Hoeksche Waard past, is daarom een belangrijk bespreekpunt.

De Hoeksche Waard als gezondste gebied van Nederland

Groep 2 ziet graag dat de Hoeksche Waard een 'blue zone' wordt. Welzijn, plezier in het leven, bewegen, sociale verbondenheid en gezondheid moeten daarbij centraal staan. Alle ingrediënten zijn voorhanden op het eiland. Door dit beter aan elkaar te verbinden, wordt het een aantrekkelijk geheel.

Aandachtspunten en ideeën groep 3

Groep 3 besprak de ruimtelijke puzzel en de rol van de gemeente in de communicatie en beleidsvoering.

Verder puzzelen en nieuwe bewoners aantrekken

Hoe past alles op het eiland? Groep 3 zou dit graag verder bespreken. Mobiliteit, landbouw, woningbouw en ouderenzorg moet in 2040 nog steeds een plaats hebben. Steeds meer voorzieningen, zoals apotheken, trekken weg van het eiland. Daarnaast nemen de wachtrijen in de zorg steeds verder toe door een tekort aan personeel en middelen. Om deze voorzieningen beter draaiende te houden, moeten er meer inwoners bij komen. Hoe gaan we alles indelen en waar? Er moet ook meer aandacht komen voor preventieve zorg. Voorkomen is beter dan genezen, en wachtrijen kunnen hierdoor afnemen.

Betere communicatie en daadkracht vanuit de gemeente

Groep 3 vraagt om een andere communicatievorm vanuit de gemeente. Er is genoeg uitleg over waarom plannen niet doorgaan, maar nauwelijks over waarom bepaalde plannen wel doorgaan. Dit zorgt voor onduidelijkheid over de keuzes van de gemeente. Korte lijntjes tussen inwoners en ambtenaren kunnen meer vertrouwen creëren. Duidelijke en heldere communicatie is essentieel. Daarnaast vindt groep 3 de gemeente niet daadkrachtig genoeg. Er wordt te veel vastgehouden aan de regels, waardoor de gemeente als te bureaucratisch wordt gezien.

Aandachtspunten en ideeën groep 4

Groep 4 besprak de verminderde voorzieningen in de Hoeksche Waard en het belang van maatwerk in de zorg. Ook moet de gemeente anders gaan communiceren.

Levendigheid van de Hoeksche Waard door zelfredzame dorpen

Om de Hoeksche Waard leefbaar te houden, zullen dorpen zelfredzamer moeten worden. De dorpen lopen nu leeg en dat moet veranderen. Voorzieningen zoals scholen, winkels en zorg moeten terugkeren naar de kernen. Dat vraagt erom dat inwoners zelf meer gaan bijdragen.

Betere communicatie en samenwerking vanuit de gemeente

Groep 4 vindt dat de communicatie vanuit de gemeente kan beter. Er heerst een gevoel dat inwoners en de gemeente te weinig naast elkaar staan. Ook mist de gemeente daadkracht, volgens deze groep. Tijdens dit proces, en in de toekomst, moet wederzijds vertrouwen worden opgebouwd door gelijkwaardig overleg. Ideeën die vanuit inwoners komen, moeten serieuzer worden genomen. De regie moet niet te veel naar de gemeente verschuiven: dorpen moeten ook controle houden. Het liefst wil deze groep dat de regie wordt 'teruggegeven' aan de dorpen zelf.

Aandachtspunten en ideeën groep 5

Groep 5 sprak over de gezondheid van de inwoners en het behoud van het agrarisch landschap. Ook vinden ze dat de bewoners en gemeente de regie moet behouden.

Levendigheid van de Hoeksche Waard door sociaal contact, beweging en preventie

Groep 5 maakt zich zorgen over de slechte gemiddelde gezondheid van de Hoeksche Waarders. Bewegen moet meer worden gestimuleerd om de welzijn van de inwoners te bevorderen. Ook samen dingen ondernemen en sociaal contact, zal de welzijn op het eiland verbeteren. Natuur nodigt bovendien uit tot bewegen en gezond leven. Evenementen moeten worden gestimuleerd en de natuur onderhouden. Ook moet er meer aandacht komen voor de kwetsbare inwoners door middel van preventie. Een beter welzijn van burgers kan namelijk de groeiende zorgbehoefte minderen. Dit is zowel maatschappelijk belangrijk als kosteneffectief.

Behouden landschap en toewerken naar landbouw 2.0

Landbouw is onderdeel van de Hoeksche Waard. Dit landschap moet worden gekoesterd en verstedelijking moet worden voorkomen. Behoud van landbouwgrond betekent niet dat er niets hoeft te veranderen. Landbouw hoort bij de Hoeksche Waard, maar moet wel duurzamer worden, met oog voor de natuur. Er moet gekeken worden of er plaats is voor de landbouw in de lokale circulaire economie. Wat is de rol van de boeren hierin en hoe kan de gemeente helpen?

Hoeksche Waard moet regie behouden

De Hoeksche Waard doet er goed aan de controle over het eigen eiland te behouden. Als wij geen visie en keuzes maken dan maakt iemand anders ze voor ons. Daadkracht is daarom belangrijk. Groep 5 ziet graag alternatieven voor zon- en windenergie voor de energiebehoefte. Daarnaast moet er worden gekeken naar hoe de Hoeksche Waard zich wil positioneren en welke gebieden belangrijk zijn. En wat wordt de toekomstige aanpak.

Aandachtspunten en ideeën groep 6

Groep 6 sprak over het belang van wonen, werken en wegen op het eiland.

Levendigheid door bewoners aantrekken en doorstroom

De leefbaarheid van de dorpen staat onder druk. Steeds meer voorzieningen, zoals winkels, scholen en zorginstellingen, sluiten door gebrek aan klanten. Dit maakt dorpen minder aantrekkelijk. Om dit te verbeteren, is er meer steun en draagvlak nodig voor lokale winkels. Dit kan door de dorpen te verdichten met hoogbouw en door bewoners bewuster te maken van hun koopgedrag. Daarnaast moeten er voldoende nieuwe, bruikbare woningen worden gebouwd om een goede doorstroom van inwoners te realiseren. Zo kunnen ouderen naar een kleinere woning verhuizen en komt er meer ruimte vrij voor jongeren. De nieuwe woningen moeten vooral in de dorpskernen komen. Uitbreiden naar de landbouwgrond was minder populair binnen deze groep, hoewel de meningen hier over verdeeld waren.

Goed en kwalitatief werken

Het is belangrijk dat er meer werkgelegenheid komt in de Hoeksche Waard om inwoners van buiten aan te trekken. Ook zullen de jongeren vertrekken als er geen banen zijn. De gemeente moet ondernemerschap meer ondersteunen. In plaats van grote distributiecentra, waar weinig mensen werken, moeten er arbeidsintensievere werkplekken komen. De landbouw moet ook met de tijd meegaan en innoveren. Vasthouden aan huidige systeem is niet houdbaar. Zonder innovatie komt de gemeente stil te staan.

Goede verbinding door betere wegen en OV

Als er meer woningen worden gebouwd, moet de bereikbaarheid goed blijven. De auto is het belangrijkste vervoersmiddel op het eiland. Groep 6 pleit voor een beter wegennetwerk in de Hoeksche Waard, maar vindt ook dat er in het openbaar vervoer moet worden geïnvesteerd.

Aandachtspunten en ideeën groep 7

Groep 7 besprak het behoud en aantrekken van jongeren en de ontwikkeling van het eiland.

Levendigheid van de Hoeksche Waard door bewoners aantrekken en doorstroom

De Hoeksche Waard kampt met vergrijzing. Dit wordt versterkt doordat veel jongeren van het eiland vertrekken. Er moet een duidelijke visie komen om jongeren te behouden en aan te trekken. Meer werkgelegenheid kan volgens groep 7 daarbij helpen. Deze jongeren hebben ook een woning nodig. Naast het bouwen van starterswoningen is het ook belangrijk om doorstroom te bevorderen. Hiervoor moeten seniorenwoningen gebouwd worden.

Het benutten van het landschap om kansen uit te werken

Om het eiland te ontwikkelen, moet landbouwgrond (deels) worden opgeofferd. Beter natuur, zorg en werkgelegenheid passen anders niet binnen de Hoeksche Waard. Daarnaast is de energietransitie belangrijk. De Hoeksche Waard kan hierin een leidende rol spelen. In het weekend het eiland af moeten voor zorg is niet toekomstbestendig. De gemeente moet een leidende rol innemen in de toekomstvisie, maar er moet goed worden gekeken waar gebouwd gaat worden. Niet elke kern heeft dezelfde behoeften.

Aandachtspunten en ideeën groep 8

Groep 8 sprak over de eilandidentiteit, levendige dorpen en mobiliteit.

Hoeksche Waard moet regie behouden

De Hoeksche Waard ligt tussen drie grote kernen, en is niet alleen verbonden met Rotterdam. Moet er meer aandacht komen voor de andere twee regio's? Daarnaast moet de eigen identiteit worden behouden. De Hoeksche waard is een trots agrarisch gebied en moet innoveren. Groep 8 ziet liever geen zonnepanelen in de weilanden of windmolens in de velden. Er moet worden gekeken naar andere oplossingen, zoals een kerncentrale in Klaaswaal.

Levendigheid door dorpsgericht en kleinschalig zijn met focus op aantrekken bewoners

De dorpen moeten nieuw leven worden geblazen. Er is nog discussie over hoe dat precies moet gebeuren. Moet elk dorp een buurthuis krijgen? Kunnen voorzieningen terugkeren naar elke kern? Groep 8 was het erover eens dat er meer moet worden gedaan aan cultuur en dat kleinschalige oplossingen bedacht moeten worden. Voorzieningen zijn belangrijk voor de sociale cohesie en dienen als ontmoetingsplek. Jongeren moeten ook meer betrokken worden bij vrijwilligerswerk. Daarnaast werden gezamenlijke woonfuncties voorgesteld, waar ouderen en jongeren samenwonen. De jongeren kunnen ouderen ondersteunen, door bijvoorbeeld klusjes te doen.

Goede verbinding door benutten van kansen

Door groep 7 wordt er ook aandacht gevraagd voor de mobiliteit binnen en van en naar de Hoeksche Waard. De verbinding tussen de dorpskernen moet worden versterkt. Vervoer over het water biedt kansen voor verbinding naar bijvoorbeeld Dordrecht. Ook moeten er slimmere oplossingen komen als het gaat om OV concessie, zodat deze beter benut worden.

Bijeenkomst aanpakkers

De aanpakkers zijn een groep betrokken Hoeksche Waarders die zichzelf verenigd hebben om vanuit hun eigen achtergrond na te denken over de toekomst van hun gemeente.

Op maandag 4 november organiseerden de aanpakkers een bijeenkomst voor medewerkers van de gemeente Hoeksche Waard in het kader van de toekomstvisie.

Datum
4 november 2024

Met wie?
De aanpakkers

Locatie
Servicepunt Maasdam

Programma van de avond

De avond begon met een presentatie over het verhaal van de Hoeksche Waard. Hierin werden thema's zoals de identiteit, economie, landbouw, onderwijs en mobiliteit besproken. Ook werd stilgestaan bij de organisatievorm van de toekomstvisie. Daarna gaf de gemeente een presentatie over de eerste resultaten van een beleidsanalyse. Hierbij kwamen richtinggevende elementen aan bod, zoals woningen, voorzieningen en energie.

Na een gezamenlijke maaltijd gingen de deelnemers in groepjes uiteen om verder te praten over thema's als onderwijs, landbouw en economie. De avond werd afgesloten met een plenaire terugkoppeling, waarin de ideeën en knelpunten werden gedeeld.

Tijdens deze bijeenkomst kwamen verschillende onderwerpen aan bod. Hiernaast volgt een samenvatting van de belangrijkste thema's en inzichten die zijn besproken.

Algemene opmerkingen over het proces

Samenwerking stond centraal tijdens de bijeenkomst. Het is belangrijk om samen te kijken hoe plannen omgezet kunnen worden in actie. Een andere belangrijke vraag was: wat kunnen we nog beslissen en wat ligt al vast? Het is handig om dat eerst duidelijk te hebben voordat we verder gaan.

Economie en bedrijvigheid

Bij het thema economie ging het vooral over bedrijvigheid. De nadruk lag op het toevoegen van waarde, niet alleen financieel maar ook voor mensen. Het gaat om goed werk dat iets betekent voor de lokale gemeenschap. Er werd ook gepraat over hoe we een goede balans kunnen vinden tussen wonen en werken. Door daar actief op te sturen, kunnen we zorgen dat beide elkaar versterken.

Onderwijs en ontwikkeling

Het idee van een buurtplaats kwam uitgebreid aan bod. Dit is een centrale plek in het dorp waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, leren, spelen en samen dingen kunnen doen. Het idee is dat elk dorp zo'n plek krijgt. Voor het voortgezet onderwijs blijft de stad de logische plek, maar daarbuiten moet er in dorpen meer ruimte zijn voor ontwikkeling en samenzijn.

Landbouw en landschap

Landbouw is de identiteitsdrager van de Hoeksche Waard. Maar het hoeft niet de hoofdrol te spelen. Het is een regulerende factor, het zorgt er namelijk voor dat het landschap en andere functies in balans blijven. Verder werd ook een interessant idee besproken: het "Lab Hoeksche Waard". Dit zou een plek kunnen worden waar nieuwe ideeën en innovaties in de landbouw worden uitgetoetst.

Het verhaal

Een rode draad in de bijeenkomst was: we willen kwaliteit leveren. Als Hoeksche Waard doen het net een beetje beter dan anderen. Dit onderscheid moeten we laten zien. Er werd gesproken over hoe we dat kunnen verbeelden, bijvoorbeeld met een mooie foto of een inspirerend panorama. Het is belangrijk dat we een duidelijke visie hebben en die op een aantrekkelijke manier delen.

Eerste werkgroep waarmakers

Levendige dorpen

Op 13 november organiseerden we de eerste werkgroep. We maakten een verdiepende slag op de eerdere bijeenkomsten en gesprekken. Het onderwerp van deze werkgroep was het Hoeksche Waardse levendige dorp van de toekomst.

We trapt de avond af met een presentatie over de belangrijkste aandachtspunten vanuit het beleid van de gemeente. Vervolgens verdeelden we de deelnemers in vijf groepen. Elke groep besprak hoe zij het levendige dorp van de toekomst voor zich zagen. Tot slot koppelden de groepen hun resultaten plenair terug met een "pitch". Hun visie werd opgebouwd uit bouwstenen zoals wonen en voorzieningen. De bouwstenen en toelichtingen leest u op de volgende pagina's.

Datum
13 november 2024

Met wie?
30 waarmakers

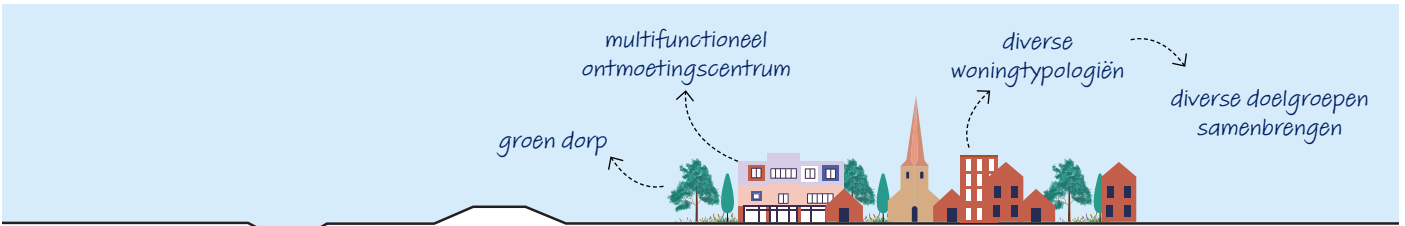
Locatie
Gemeentehuis
Maasdam

Groep 1

Lees hieronder de toelichting op de bouwstenen

Passende woningen

- Huizen die passen bij iedereen worden gebouwd, met verschillende soorten woningen dicht bij elkaar. Zo kunnen ouderen, jongeren en starters dichtbij elkaar wonen en elkaar helpen. Het is belangrijk dat deze huizen betaalbaar zijn.
- Ook wordt ervoor gezorgd dat mensen makkelijk kunnen verhuizen naar een woning die beter bij hen past. Het bouwen van meer Knarrenhofjes is een goed idee, omdat dit de doorstroming bevordert én zorgt voor gezelligheid en meer contact.

Compact dorp door inbreiding

- In de toekomst worden dorpen veel compacter. Nieuwe huizen worden in het dorp zelf gebouwd. Dat betekent dat gebouwen soms wat hoger worden, maar nooit hoger dan vijf verdiepingen.

Gezondheid

- Voor een goede gezondheid moeten mensen meer naar elkaar omkijken. De gemeente kan namelijk niet alle zorg regelen.
- Ook is preventie belangrijk. Hierbij is focus op sociale zorg even belangrijk als medische zorg.

Groen en recreatie

- In 2040 zijn dorpen veel groener. Mensen zorgen samen voor het groen en genieten ervan. Er zijn fijne wandel- en fietspaden om van de natuur te genieten. Doordat huizen hoger gebouwd worden, is er meer ruimte voor parken en groen in het dorp.

Plek voor ontmoeting

- In de toekomst is het belangrijk dat mensen elkaar kennen en ontmoeten. Daarom moeten er veel sportverenigingen, culturele activiteiten en andere leuke dingen te doen zijn. Zo voelt iedereen zich meer verbonden met elkaar.

Bouwstenen Levendige dorpen in 2040

Ruimte voor voorzieningen in de dorpen

- Als we woongebouwen hoger maken, blijft er meer ruimte over voor voorzieningen. Het is belangrijk om goed te kijken wat een dorp nodig heeft en maatwerk te leveren.
- Dorpshuizen moeten beter worden gebruikt. Maar daar zijn vrijwilligers voor nodig. Misschien is het een goed idee om in de Hoeksche Waard een soort maatschappelijke dienstplicht in te voeren, zodat iedereen kan helpen.

Bereikbaarheid

- In de toekomst moeten kleine dorpen makkelijker bereikbaar zijn. Dit moet echt beter worden.

Groep 2

Lees hieronder de toelichting op de bouwstenen

Woningen voor doorstroom

- Meer huizen bouwen voor jongeren en ouderen. Zo kunnen mensen makkelijker verhuizen en komt er meer plek vrij.
- Goed op de kleine dorpen letten: daar kunnen aan de rand van het dorp een paar nieuwe straten komen. Maar we moeten zorgen dat het groen mooi blijft. Ook kunnen we huizen wat hoger maken, tot vier verdiepingen, maar niet meer.

Multifunctionele voorzieningen

- Voorzieningen moeten in de toekomst worden samengebracht in een multifunctioneel dorps huis. Hier kunnen bijvoorbeeld een school en een kerk samenkomen. Zo blijven er meer voorzieningen behouden, vooral in kleine dorpen.
- Ze vinden het ook belangrijk dat er sportverenigingen blijven in de Hoeksche Waard en dat er een repair café komt. Deze plekken zijn belangrijk om mensen betrokken te houden. Vooral voor ouderen is dit belangrijk, omdat bezig blijven goed is voor hun gezondheid.

Groen en recreatie

- De Binnenmaas wordt een recreatiegebied waar iedereen van kan genieten. Ook willen zij meer groen in de dorpen.

Blue zone

- De Hoeksche Waard wordt in 2040 een blue zone. Dat betekent dat we zorg uitbreiden met een dependance, zodat er geen ziekenhuis nodig is.
- Ook is het belangrijk dat mensen anders gaan denken over zorg. Gezond leven moet veel belangrijker worden, zodat we minder zorg nodig hebben.

Bouwstenen Levendige dorpen in 2040

Woningen voor
doorstroom

Multifunctionele
voorzieningen

Groen en
recreatie

Blue zone

Energie-
transitie

Verbinding en
mobiliteit

Energietransitie

- Omdat we veel woningen moeten bouwen, is de energietransitie heel belangrijk. Daarom willen we graag een kerncentrale in de Hoeksche Waard. Ook willen we dat de windmolens worden afgebroken.

Verbinding en mobiliteit

- Als functies gebundeld worden is het belangrijk om voor goede verbindingen tussen de dorpen te zorgen. Vooral openbaar vervoer en vrijwilligersvervoer is belangrijk. Zo kunnen we gezond oud worden in de Hoeksche Waard.

Groep 3

Lees hieronder de toelichting op de bouwstenen

Het is goed zoals het is

- De dorpen zien er nu prima uit. Er hoeft niet veel te veranderen. Maar we geven nog een paar ideeën om de dorpen nog beter te maken en mee te laten gaan met de tijd.

Woningen voor doorstroom

- Er moeten meer betaalbare woningen voor ouderen komen. Ouderen kunnen dan uit hun (vaak te grote) eengezinswoningen verhuizen. Dit zorgt ervoor dat andere mensen door kunnen verhuizen naar een woning die beter bij hun past. De gemeente moet hierbij een actievere rol aannemen, zodat we niet alleen afhankelijk zijn van de markt.
- Ook moet er geen hoogbouw.

Voorzieningen voor verbondenheid

- Er moeten multifunctionele gebouwen komen in de Hoeksche Waard. Dit zijn plekken waar mensen samenkomen en waar verschillende evenementen georganiseerd worden. Deze gebouwen kunnen ook gecombineerd worden met scholen, omdat scholen al plekken zijn waar mensen samenkomen. Zo wordt de multifunctionele ruimte nog sterker als ontmoetingsplek.

Goede verbinding van de dorpen

- De verbinding tussen de dorpen moet goed zijn. Daarom moeten we beter inzetten op openbaar vervoer.
- Ook blijft de auto belangrijk om de dorpen te bereiken.

Bouwstenen Levendige dorpen in 2040

Het is goed
zoals het is

Woningen voor
doorstroom

Voorzieningen
voor
verbondenheid

Goede
verbinding van
de dorpen

Groen en
openheid in de
dorpen

Bedrijventerrein
buiten de dorpen

Groen en openheid in de dorpen

- De openheid en het groen in de dorpen moet behouden blijven. Geen inbreiding ten koste van het groen in het dorp. Of er dan buiten de dorpen gebouwd moet worden, is een vraag voor tijdens de volgende participatieronde.

Bedrijventerrein buiten de dorpen

- De meeste bedrijven moeten buiten de dorpen gevestigd worden. Alleen de voorzieningen die echt nodig zijn, zoals winkels en horeca, mogen in de dorpen komen.

Groep 4

Lees hieronder de toelichting op de bouwstenen

Wooncarrière in eigen dorp

- Er moet voor ieders wooncarrière gebouwd worden. Mensen moeten kunnen doorgroeien in type woningen. Hiervoor is het wenselijk om meer te bouwen, maar niet enkel in de grote kernen. Ook hebben we meer woningen nodig om de voorzieningen op peil te houden.

Ieder dorp een buurthuis

- In ieder dorp moet er een sociale ontmoetingsruimte of buurthuis zijn voor iedereen. Dit helpt de verbinding tussen inwoners en voorkomt allerlei problemen. Een buurtbestuur, geleid door de dorpsregisseur, kan de buurthuizen beheren. De dorpsregisseur kan beslissingen nemen over het buurthuis en andere zaken in het dorp.
- Vrijwilligers zijn ook heel belangrijk om de voorzieningen draaiende te houden. Daarnaast moet er meer aandacht zijn voor cultuur in de dorpen.

Goede verbindingen

- Om levendige dorpen te hebben moeten de dorpen goed met elkaar verbonden zijn. Dit moeten we doen met goede ov-verbindingen.

Bouwstenen Levendige dorpen in 2040

Wooncarrière in
eigen dorp

Ieder dorp een
buurthuis

Goede
verbindingen

Ontvankelijke
gemeente

Ontvankelijke gemeente

- De gemeente moet ontvankelijk(er) zijn voor vragen en informatie van inwoners. Één aanspreekpunt zoals de voormalige dorpsregisseurs zou goed zijn.

Groep 5

Lees hieronder de toelichting op de bouwstenen

Leefbaar of levendig?

- Moeten we toewerken naar levendige of leefbare dorpen? Levendigheid kan namelijk voor verschillende generaties of mensen anders zijn. Daarom vonden we leefbaarheid misschien een beter streven. We vroegen ons daarna af wat er nodig is om een dorp leefbaar te maken.

Voorzieningen centraal in het dorp

- De basis van de voorzieningen moet in orde zijn in elk dorp. Ze moeten ook in verhouding staan met het aantal mensen. Scholen zouden centraal moeten staan in de dorpen. Die zijn namelijk gericht op de toekomst. Ook zou elk dorp een huisarts, ontmoetingsplek en sportvereniging moeten hebben.
- Verder moeten er in de Hoeksche Waard ook sociale voorzieningen komen voor jong en oud zoals, bibliotheek, theater en/of bioscoop.
- Ook moet het makkelijk zijn in de toekomst om evenementen te organiseren, bijvoorbeeld bij een sportvereniging.

Zorgvoorzieningen behouden

- Zorg moet goed geregeld worden, en daarvoor zijn voorzieningen nodig. Er moeten meer hofjes worden gebouwd waar mensen fijn kunnen wonen en waar meer aandacht uitgaat naar zorg. Zorg aan huis wordt ook heel belangrijk.
- Er moet een buurtziekenhuis in de Hoeksche Waard komen. Het is ook belangrijk dat jong en oud meer met elkaar in contact komen, want dat helpt iedereen.

Bouwstenen Levendige dorpen in 2040

Leefbaar of
levendig?

Voorzieningen
centraal in het
dorp

Zorgvoorzieningen
behouden

Elk dorp een eigen
motor

Meer regie op
gebied van wonen

Elk dorp een eigen motor

- Elk dorp moet dingen doen waar zij goed in is. Zo worden alle kwaliteiten behouden. Daarvoor is het ook belangrijk dat een dorp zelf invloed heeft op de voorzieningen in het dorp.

Meer regie op gebied van wonen

- De gemeente moet meer regie nemen op vlak van woningbouw. Er mag niet te veel afhankelijkheid zijn van projectontwikkelaars. Er moet onder andere gebouwd worden voor jonge gezinnen.

Jongerentop

Op donderdagmiddag 21 november organiseerde een groep enthousiaste jongeren de Jongerentop. Samen met andere jongeren, vertegenwoordigers van de gemeente en maatschappelijke organisaties gingen ze in gesprek over de toekomst van de Hoeksche Waard. Vooraf bepaalden de jongeren zelf welke onderwerpen zij wilden bespreken.

De gesprekken draaiden om vier hoofdthema's: wonen en natuur, welzijn, zorg en (jongeren) voorzieningen, en verkeer en veiligheid. De jongeren kozen niet alleen de onderwerpen, maar bepaalden ook zelf hoe zij deze wilden aanpakken. Hun ideeën en inzichten leverden waardevolle aandachtspunten op voor de toekomst van de Hoeksche Waard.

Datum

21 november 2024

Met wie?

10 jongeren en 25 vertegenwoordigers van de gemeente en maatschappelijke organisaties

Locatie

Jeugdhonk, De Poort, Oud-Beijerland

Behoud het dorpse karakter én verbeter waar nodig

De jongeren zijn trots op het dorpse karakter van de Hoeksche Waard. De verschillende dorpen hebben elk hun eigen identiteit. En dat moet behouden worden. In de toekomst zien ze graag dorpen waar iedereen elkaar kent en groet.

De jongeren zien ruimte voor verbetering met kleine stappen: denk aan nieuwe plekken waar jongeren samen kunnen komen, zoals een alcoholvrije bar en discotheek. Ook ideeën zoals een bioscoop en een bowlinghal kwamen naar voren. Dit soort voorzieningen maken de Hoeksche Waard aantrekkelijk én zorgen voor verbinding.

Groen en samenleven hand in hand

Voor de jongeren staat vast dat de Hoeksche Waard in de toekomst groen, sociaal en duurzaam is. Ik denk aan "een en al natuur en samen zijn" als ik denk aan de Hoeksche Waard.

Jongeren willen dat de natuur behouden blijft en tegelijkertijd wordt verweven met toekomstige woningbouw. Denk aan groene daken en parken bij nieuwe gebouwen.

Het draait niet alleen om het landschap, maar ook om het leven erin. Fietsen en lopen moeten gestimuleerd worden, omdat dit mensen verbindt en gezond houdt. Een lach of zwaai onderweg versterkt het dorps karakter.

Aandacht voor mentale en fysieke gezondheid

Zorg en welzijn kregen veel aandacht tijdens de Jongerentop. De jongeren vinden dat zorg dichtbij huis beschikbaar moet blijven. Ze stellen voor om tekorten in de zorg deels op te vangen met internationale arbeidskrachten.

Mentale gezondheid verdient volgens de jongeren een structurele aanpak. Ze willen dat onderwerpen zoals stress, autisme en het doorbreken van taboes onderdeel worden van het schoolcurriculum, vooral op de middelbare school. Les over mentale gezondheid kan jongeren helpen omgaan met toetsstress en meer begrip creëren voor elkaar. Daarnaast zien ze het belang van plekken waar jongeren in een veilige omgeving over problemen kunnen praten, begeleid door professionals. Bijvoorbeeld in een ruimte zoals het Jeugdthunk, waar de Jongerentop plaatsvond.

“Het draait om sámen leven.”

Veilig verkeer en ruimte voor fietsers

De jongeren willen dat fietsers en voetgangers zich veilig kunnen verplaatsen. Een van de ideeën is het aanleggen van een ondergrondse ringweg voor auto's – een draaikolk-tunnel – zodat bovengronds ruimte ontstaat voor veilige fiets- en wandelpaden. Zo wordt lopen en fietsen in de Hoeksche Waard aangemoedigd.

Kleine stappen naar een betere toekomst

De jongeren benadrukken dat verandering niet alles hoeft om te gooien. “Het hoeft niet allemaal beter. Maak kleine stappen.” Voor hen draait het om samenleven: losse dorpen met een eigen identiteit, maar toch verbonden als gemeenschap.

Met hun frisse ideeën en concrete plannen hebben de jongeren laten zien hoe zij een toekomst voor zich zien waarin de Hoeksche Waard groen, veilig en verbonden blijft.

Tweede werkgroep waarmakers

Levendige dorpen

Op 28 november werd de tweede werkgroep georganiseerd. Het thema was het toekomstbestendige landschap.

De avond begon opnieuw met een presentatie over de belangrijkste aandachtspunten voor de toekomst van het Hoeksche Waardse landschap. Vervolgens gingen de waarmakers in gesprek in vijf verschillende groepen. Aan het einde van de avond volgde een plenaire terugkoppeling, waarin elke groep hun beeld op het toekomstbestendige landschap van de toekomst pitchte.

Datum
28 november 2024

Met wie?
Circa 30 waarmakers

Locatie
Gemeentehuis
Maasdam

De vijf groepen gingen aan de hand van een gespreksleidraad het gesprek aan over het landschap. Doormiddel hiervan dachten de groepen na over de toekomst van het landschap, de uitgangspunten om dit beeld te realiseren, de waarde van het landschap en hoe het landschap de gezondheid van de inwoners kan beïnvloeden.

Deze gesprekken en de ideeën die daaruit volgden zijn samengevat. Niet elke groep heeft alle thema's besproken, daarom is de opbouw van de groepsgesprekken verschillend.

Lees hierna hoe de verschillende groepen invulling geven aan het toekomstbestendige landschap.

Groep 1

Hoe ziet het toekomstbestendige landschap er in 2040 uit?

In 2040 speelt het landschap een belangrijke rol in de gezondheid van de inwoners van de Hoeksche Waard. De groene longfunctie is versterkt door specifieke natuurgebieden die bijdragen aan luchtkwaliteit en biodiversiteit.

Recreatie vindt plaats op goed aangelegde en gedoseerde plekken, met uitgebreide fiets-, wandel- en ruiterspaden. Dijken en kreken zijn niet alleen behouden, maar versterkt om de biodiversiteit te bevorderen. Landbouw en toerisme gaan hand in hand, waarbij biologische en ecologische teelt centraal staan.

Woningbouw is gelijkmatig verspreid over het eiland, zodat voorzieningen behouden kunnen blijven. Zo blijven de kernen levendig. Vervoer is goed geregeld, met verbeterde mobiliteitsoplossingen zoals efficiënt openbaar vervoer, deelmobiliteit en veilige wegen voor zowel bewoners als toeristen.

Waardevoller maken van het landschap voor iedereen

Om het landschap, de natuur en de cultuurhistorie te verbeteren, moeten er meer wandel-, fiets- en ruiterspaden komen. Dit maakt het makkelijker voor mensen om het gebied te verkennen. Bloeiende akkerranden versterken de biodiversiteit en bieden de kans om met de landbouw in contact te komen. Initiatieven zoals 'te gast bij de boer' stellen mensen in staat het boerenleven van dichtbij te ervaren.

Ecologische en biologische landbouw zijn essentieel voor de natuur en gezondheid. Toerisme moet goed gereguleerd worden om te zorgen dat het de natuur en cultuur niet beschadigt. Er moeten betaalbare en efficiënte mobiliteitsoplossingen komen om verkeersdruk op de dijken te verminderen, de verkeersveiligheid te verbeteren en de impact van zwaar verkeer te beperken.

Uitgangspunten toekomstbestendig landschap

- Gezondheid is belangrijk. Hiervoor worden natuur en biodiversiteit verbeterd en behouden.
- We behouden de authenticiteit van het landschap door kreken en dijken te versterken.
- Woningbouw moet in de hele gemeente plaatsvinden en niet alleen in de grote uitbreidingslocaties. Zo blijven dorpen levendig en blijven voorzieningen behouden.
- We versterken de mobiliteit door het verbeteren van openbaar vervoer en andere mobiliteitsoplossingen. We denken ook eerst na over de mobiliteit voordat er gebouwd wordt.
- Bevorderen van gedoseerd toerisme dat de natuur en cultuur niet schaadt, maar de lokale economie ondersteunt.

Groep 2

Hoe ziet het toekomstbestendige landschap er in 2040 uit?

In 2040 blijft het landschap van de Hoeksche Waard open en groen. Landbouw en natuur werken samen, zodat er meer ruimte is voor planten en dieren. De Binnenmaas blijft vrij en open, zonder nieuwe gebouwen. Mensen kunnen hier tot rust komen en genieten van de natuur. Kleinschalige recreatie, zoals wandelen en fietsen, maakt het fijner om hier te wonen. Energie komt uit een centrale die goed in het landschap past. Windmolens en grote zonnevelden komen er niet, zodat het uitzicht vrij blijft.

Nieuwe woningen worden in kleine stappen gebouwd voor inwoners van de Hoeksche Waard. Kleine straatjes met een paar huizen of lage gebouwen passen goed in het landschap. Oude elementen, zoals dijken en boerderijen, blijven bewaard en geven het landschap een nostalgische sfeer. Er komen geen grote nieuwe wegen. Wel worden er goede wandel- en fietspaden gemaakt. Zo blijft het landschap mooi en fijn voor inwoners en bezoekers.

Waardevoller maken van het landschap voor iedereen

Het landschap wordt waardevoller door boomgaarden en voedselbossen aan te leggen bij dorpen. Deze groene plekken helpen planten en dieren en brengen herinneringen terug aan vroeger. Mensen kunnen hier wandelen, ontspannen en elkaar ontmoeten.

De groenblauwe dooradering wordt gekoppeld aan recreatieve wandelpaden en kleine stapstenen voor dieren. Zo werken natuur en recreatie goed samen. Boeren krijgen hulp om meer aandacht aan planten en dieren te geven op hun land. Als dit extra kosten met zich meebrengt, worden zij daarvoor gecompenseerd.

Gezondheid en geluk dankzij het landschap

Het landschap van de Hoeksche Waard maakt inwoners gezonder en gelukkiger. Door geen windmolens en zonnevelden te plaatsen, blijven de rust en het vrije uitzicht behouden. Dit geeft bewoners een gevoel van ontspanning. Rond de dorpen komen er boomgaarden en recreatieve gebieden. Hier kunnen mensen wandelen, sporten en elkaar ontmoeten. De frisse lucht, het open landschap en de ruimte zorgen ervoor dat mensen gezond blijven.

De wandel- en fietspaden maken het landschap toegankelijk voor iedereen. Dit moedigt aan om naar buiten te gaan en meer te bewegen. Ook helpt het landschap bij het versterken van sociale banden. Door kleinschalige woningbouw en groene ontmoetingsplekken wordt de band tussen buurtbewoners sterker.

Uitgangspunten toekomstbestendig landschap

- We behouden en verbeteren de biodiversiteit.
- We nemen de wateropgave in relatie tot klimaatverandering serieus.
- We focussen op kleinschalige recreatie.
- Er is geen plek voor grootschalige logistiek in de Hoeksche Waard.
- De groenblauwe dooradering moet toegankelijk en beleefbaar worden.
- Energieopwekking moet passen bij het landschap.

Groep 3

Hoe ziet het toekomstbestendige landschap er in 2040 uit?

In 2040 blijft het landschap van de Hoeksche Waard grotendeels hetzelfde, met kleinschalige veranderingen die het authentieke karakter versterken. De regio wordt het landbouwcentrum van Nederland en fungeert als groene achtertuin voor Rotterdam en de Drechtsteden. Er komen geen grootschalige woningbouw- of infrastructuurprojecten.

Energie wordt niet grootschalig opgewekt met windparken of zonnepanelen. Duurzame energie kan wel kleinschalig opgewekt worden, bijvoorbeeld op daken. Het landschap blijft open en toegankelijk voor kleinschalige recreatie, zoals boerderijbezoeken en natuurtochten. Er komen verbeterde fiets- en wandelpaden. De dorpen behouden hun cultuur en identiteit, zonder dat ze gescheiden raken van het omliggende landschap. De bereikbaarheid moet beter.

Waardevoller maken van het landschap voor iedereen

Kleinschalige recreatie kan helpen om het landschap van de Hoeksche Waard waardevoller te maken. Boerderijbezoeken en natuurtochten geven bezoekers de kans om de landbouw en natuur van het gebied te ervaren. Dit helpt het authentieke karakter van het landschap te behouden. Verder moeten erfgoed en cultuurhistorie vergroot en

teruggehaald worden. Daarnaast zijn goede en veilige fietspaden nodig. Deze zorgen ervoor dat bewoners en bezoekers het landschap en cultuur makkelijker kunnen ontdekken.

Gezondheid en geluk dankzij het landschap

Het landschap van de Hoeksche Waard draagt bij aan de gezondheid en het geluk van de bewoners door de openheid, het uitzicht en de dijkes en kreekjes. Deze elementen zorgen voor ruimte en rust, wat belangrijk is voor het welzijn. Om dit te versterken, is het belangrijk de openheid van het landschap te behouden. De kreekjes kunnen meer beleefbaar worden door wandel- of fietspaden langs het water aan te leggen. Dit helpt mensen te ontspannen en te genieten van de natuur.

Betere fietspaden maken het landschap toegankelijker. Het behoud van dijkes en kreekjes versterkt de identiteit van de Hoeksche Waard en het gevoel van verbondenheid onder de bewoners.

Uitgangspunten toekomstbestendig landschap

- De Hoeksche Waard wordt het landbouwcentrum van Nederland.
- De Hoeksche Waard wordt de 'achtertuin' van Rotterdam en de Drechtsteden.
- Het landschap moet open blijven en toegankelijk worden.
- Er komt geen grootschalige woningbouw.
- Er komen geen grote infrastructurele projecten in de Hoeksche Waard.
- We behouden de dorpscultuur met daaromheen ruimte voor de landbouw.

Groep 4

Hoe ziet het toekomstbestendige landschap er in 2040 uit?

In 2040 heeft het landschap zijn openheid en rustige karakter behouden. De dorpen groeien een beetje, maar altijd op een manier die het mooie landschap behoudt. Er blijven genoeg plekjes voor recreatie, zoals wandelen en fietsen. Deze plekken worden goed onderhouden.

Gebouwen worden zoveel mogelijk verstopt achter bomen en struiken, zodat ze niet opvallen. De wegen worden beter, zodat je veiliger kunt fietsen en er minder verkeer door de dorpen sluipt. De Hoeksche Waard blijft een plek waar mensen zelf genoeg kunnen maken en waar de natuur en de economie goed in balans zijn.

Gezondheid en geluk dankzij het landschap

Het landschap van de Hoeksche Waard draagt bij aan de gezondheid en het geluk van de bewoners door bloemrijke akkerranden en duurzame teelt. Deze akkerranden bevorderen de biodiversiteit en zorgen voor een rustgevende omgeving. Ze bieden ook een natuurlijke buffer voor lucht- en waterkwaliteit, wat goed is voor de gezondheid van de bewoners. Duurzame landbouw draagt bij aan een gezond ecosysteem.

Recreatieve routes, zoals fiets- en wandelpaden, bieden mogelijkheden voor beweging. Dit is belangrijk voor de fysieke gezondheid en het mentale welzijn. De frisse lucht en rustige omgeving helpen stress te verminderen en verbeteren de gezondheid van de inwoners.

Uitgangspunten toekomstbestendig landschap

- Het landschap heeft een rustig karakter.
- De reuring vindt in de kernen plaats.
- Mensen in de Hoeksche Waard moeten gezond ouder kunnen worden.
- Het evenwicht tussen het groene karakter en de groei van de Hoeksche Waard wordt behouden.
- De Hoeksche Waard is in de toekomst zelfvoorzienend.
- Om een gezonde economie te houden moet bedrijvigheid in de Hoeksche Waard blijven.
- Geen grote uitbreidingen op enkele locaties, maar ieder dorp krijgt zijn eigen kleine uitbreiding.

Groep 5

Hoe ziet het toekomstbestendige landschap er in 2040 uit?

Het landschap in 2040 is groenblauwdooraderd en ondersteunt innovatieve landbouw. er komt kleinschalige woningbouw om in de behoefte van de lokale bevolking te voorzien, zonder dat de natuur wordt aangetast.

Er zijn goede fietsverbindingen en wandelpaden, zodat mensen het landschap beter kunnen beleven. Mobiliteitsproblemen worden niet helemaal opgelost, maar er worden verbeteringen aangebracht. Zo worden er veilige fietsroutes aangelegd en wordt sluisverkeer aangepakt.

Zonneparken kunnen tijdelijk worden neergezet, maar alleen als ze passen in de visie voor het landschap en het groene karakter behouden. Voedseleducatie helpt mensen een gezonde levensstijl te bevorderen.

Grote bedrijven zoals datacenters worden bewust geweerd, omdat ze weinig bijdragen aan het langetermijnbelang van de Hoeksche Waard. Recreatie is belangrijk, niet alleen voor de bewoners van de Hoeksche Waard, maar ook voor bezoekers van buitenaf, zolang het niet te druk wordt.

Uitgangspunten toekomstbestendig landschap

- De innovatie in de landbouw helpt de natuur te behouden.
- Niet elk probleem hoeft opgelost te worden (bijvoorbeeld mobiliteit).
- Goede, lokale fiets- en wandelverbindingen zijn belangrijk om het landschap te beleven.
- Woningbouw moet voldoen aan de behoeften van de lokale bevolking, met kwaliteit boven kwantiteit.
- Voedseleducatie is belangrijk voor een gezonde levensstijl.
- Er komen geen eenzijdige functies, zoals datacenters. Deze dragen namelijk weinig bij aan de Hoeksche Waard op de lange termijn.
- Zonneparken kunnen tijdelijk worden gebouwd als onderdeel van een bredere visie op het landschap.

